

LITERATURA

Katolícke časopisectvo slovenské. R. 1918 je dôležitým medzníkom i v tejto otázke. Do prevratu bol počet katolíckych časopisov slovenských veľmi skromný. Maďarský režim všemožne sa staral, aby sa Slovákom nedostalo do rúk slovensky písaného slova. Kde nestačily »politické« dôvody pre zastavenie slov. časopisov, tam sa užilo inej cesty. Prenasledovali sa ich predplatitelia a rozširovatelia. Niet preto divu, že počet opravdu slovenských katolíckych časopisov sa stále viac a viac zmenšoval, a nebola snáď už ďaleko doba, že by sa bol zmenšil až na nulu. Avšak »človek mieni, Pán Boh mení«!

Dnes slovenské katol. časopisectvo je zastúpené všestranne; pamätané je v ňom na všetky vrstvy národa, na jednoduchý ľud i inteligenciu. Niektoré časopisy sú rázu všeobecného, iné sú určené jednotlivým katol. spolkom a organizáciám. Celkový počet slov. katol. časopisov presahuje číslo 40, počítajúc v to i politické časopisy, ktorých články, žiaľbohu, pri politickej nejednotnosti často katolicizmu viac škodia, než osožia. Vôbec otázka slov. katol. politického časopisectva patrí k našim najbolestnejším ranám. Snáď budúcnosť čoskoro prinesie i tu kýženú nápravu. — Celkove je mesačne na 350.000 exemplárov dobrého čítania v rukách katolíckeho slovenského ľudu.

Najstarším našim časopisom je »Kráľovna sv. Ružena«, založený r. 1888 Štefanom Pirončákom, aby širil medzi ľudom úctu mariánsku. Terajším redaktorom je farár Anton Hromada. Časopis má 20.000 odberateľov. Vychodí v Stankovanoch.

V tom istom roku bol založený časopis »Pútník« tedajším správcom Spolku sv. Vojtecha A. Kubinom. R. 1900 časopis zanikol a obnovený bol r. 1923. Terajším redaktorom je piešťanský farár Alexander Šindelár. Časopis stojí na vysokej úrovni. Informuje katol. slov. verejnosť o katol. pohybe a živote na Slovensku. Vychádza v Trnave v 12.000 exemplároch.

R. 1897 pre ctiteľov Božského Srdca Ježišovho založil farár Adolf Melíšek časopis »Posol B. Srdca Ježišovho«. Dnes rediguje časopis P. Ján Králiček S. J. Časopis je veľmi rozšírený i za hranicami vlasti, kde žijú Slováci, a patrí medzi naše najlepšie redigované časopisy tohoto druhu. Vychádza v Trnave.

R. 1908 bol založený mesačník »Svätá Rodina«, venovaný úcte sv. rodiny nazaretskej a k ochrane kresťanských rodín. Redaktorom je dr. Ján Ferenčík od r. 1925. Časopis má 16.000 odberateľov.

K predprevratovým časopisom patria ešte »Hlasy z domova a misie«, založené r. 1915. Cieľom časopisu je šíriť medzi slovenským ľudom zájem o misie. Redaktorom je P. Josef Gerecký S. V. D. Odberateľov má 10.000. Svojím obsahom i úpravou obстоjí vedľa podobných časopisov iných národov.

Prvým časopisom po prevratě je »Katolícka jednota«, časopis organizácie slovenských žien-matiek, počítajúcej dnes vyše 70.000 členiek

so sídlom v Trnave. Časopis bol založený r. 1920 drom Eugenom Filkornom. Založenie časopisu jako i organizácie bolo vyvolané pomermi doby. Organizácia bola obranným šikom proti nevereckému prúdu, hroziacemu zaplavením celého Slovenska. Že sa tak nestalo, iste nemalý podiel má na tom táto organizácia. Okrem toho vydáva »Jednota katol. žien«. Osmkrát do roka »Listy rodičom« pre matky-účastníčky a »Veniec« pre devy-účastníčky. V r. 1921—1931 odoberalo sa z uvedených časopisov spolku 5,705.000 exemplárov. Čísla hovoria dosť samé!

Pre Orlov vychádzajú od r. 1920 tri časopisy: »Tatranský Orol«, »Orlík« a »Stráž Tatier« v 9.000 exemplároch.

Pre ctiteľov sv. Františka z Assisi založil r. 1921 P. Mansuet Olšovský, prvý predstavený samostatnej slovenskej františkánskej provincie, nábožensko-poučný mesačník »Serafínsky svet«. Redaktorom je P. Libor Mattoška OFM. Časopis vychádza v 5.000 exemplároch.

R. 1923 založil František Galgóczy-Krupiansky »Slovenské kvety«, mesačník slov. katol. mládeže. Redaktorom je dr. Ján Kaššovic. Časopis má okruhle 2.500 odberateľov.

Pre najmenších čitateľov založil r. 1924 P. Libor Mattoška obrazkový časopis »Priateľ dieťok«, ktorý vychádza teraz v 11.000 exemplároch!

Pre Mariánske kongregácie založil r. 1924 P. Štefan Kramár S. J. časopis »Mariánska kongregácia«, vychádzajúci v 2.000 exemplároch.

Otcovia Spoločnosti Ježišovej založili r. 1928 časopis »Katolícke misie«, ktorý sa stal r. 1931 úradným orgánom spolku »Šírenia viery«. Vychádza ako príloha »Posla B. Srdca Ježišovho«.

R. 1928 založil J. Exc. ndp. biskup bansko-bystrický Marian Blaha týždeník »Náš priateľ« ako tlačový orgán Katolíckej akcie. Má vyše 18.000 odberateľov.

R. 1929 J. E. ndp. biskup spišský Ján Vojtaššák založil časopis »Caritas«, úradný organ Ústrednej charity na Slovensku. Redaktorom je dr. Belo Kováč, gen. riaditeľ Ústrednej charity. Časopis má 2.500 odberateľov.

Pre salezianských priaznivcov založil r. 1930 Viliam Vagač časopis »Don Bosco«, ktorý má na 9.000 odberateľov. Časopis je veľmi obľúbený.

Sdruženie katol. mužov vydáva od r. 1928 pravidelne mesačne 4stránkový leták »Apoštolát«.

Uvedené časopisy sú určené zväčša pre pospolitý ľud, majú ľudovú výchovnú poslanie.

I slovenské katol. študentstvo má svoj časopis. Vychodí pod názvom »Rozvoj« od r. 1923. Redaktorom je dr. Ján Ferencík. Študentom sú ďalej venované časopisy »Skaut« a »Stanislavovské hlasy«. Najnovším časopisom slov. katol. mládeže roľníckej, robotníckej, remeselníckej je »Plameň«, ktorý od 1. jan. 1934 vydáva »Spolok sv. Vojtecha« v Trnave. Vychodí 1. a 15. v mesiaci okrem prázdnin. Je určený i študentom mešťanky a nižších tried gymnazijných.

Časopisom slov. katol. vysokoškolákov, bývajúcich v internáte »Svoradov« V Bratislave, je dvojmesačník »Svoradov«, založený r. 1932 a redi-

govaný drom Jánom Kaššovicom. Časopis stojí na vysokej úrovni. Je určený akademikom ako i priaznivcom internátu.

Jedinou slov. katol. literárne-vedeckou revue na Slovensku je časopis »Kultúra«, založený r. 1929. Vydáva »Spolok sv. Vojtecha«. Redaktorom je prof. dr. Štefan Zlatoš. Časopis má na 2.000 odberateľov.

Odborným časopisom katol. učiteľov je »Slovenský učiteľ«, kňazov »Duchovný pastier«, založený r. 1917 s prílohou »Katolícká znie«. Vo viacerých farnostiach vychádzajú »Farské vestníky«.

Politické časopisy, ktoré majú charakter katolícky, sú sorskupené v dvoch politických stranách: v slovenskej ľudovej, vedenej Andrejom Hlinkom, a československej ľudovej, vedenej drom Martinom Mičúrom.

Slovenská ľudová strana (Hlinkova) vydáva deník a týždeník »Slovák«, založený r. 1919. Hlavným redaktorom je Karol Sidor.

Odborným časopisom Kresť. roľníckeho sdruženía je »Roľník«, redigovaný drom Terlandom. Vychádza šesťkrát do roka.

V Trenčíne vydáva strana od r. 1922 týždeník »Trenčan«, redigovaný N. Marsinom. V Ružomberku vychádza týždeník »Tatranský Slovák«, založený r. 1931 A. Hlinkom. V Spišskej Novej Vsi vychádza od r. 1932 týždeník »Spišské noviny«, v Žiline od r. 1932 dvojtýždeník »Slovák na stráži«. Kresťanskí robotníci, organisovaní v strane, majú týždeník »Slovenský kresťanský socialista«. Vychádza v Ružomberku. Slovenskí železničiarí majú svoj odborný časopis »Hlas slov. železničiarov«, ktorý vychádza dvakrát za mesiac v Žiline. Mladá slovenská autonomistická generácia vydáva od r. 1933 svoj dvojtýždeník »Nástup«, redigovaný drom Jánom Ďurčanským.

Čsl. strana ľudová (Mičurová) ma jeden deník »Ľudová politika«, založený poslancom drom Martinom Mičúrou v r. 1925. Okrem toho vydáva strana týždeník »Ľudový chýrnik« od r. 1926.

Sväz ľudových zemedelcov čsl. vydáva ďalej dva mesačníky v Bratislave: »Slovenský gazda« a »Slovenská gazdina«. Oba vychádzajú od r. 1925.

Z uvedeného vidno, že máme dosť slov. katol. časopisov. Ba napadá až myšlienka, či by nebolo dobre zredukovať ich na menší počet, skoncentrovať prácu a povzniesť tak ich úroveň?

Chybuje nám úplne liturgický časopis alebo aspoň časopis s liturgickou rubrikou, čo by sme veľmi potrebovali. Tak isto chybuje nám dobrý obrázkový časopis.

K tomu je treba ešte pripočítať katol. časopisy maďarské, ktorých je do 20, a nemecké.

V. Bucko.

Maďarské kat. časopisectvo na Slovensku. Štátnym prevratom r. 1918 zostali katolíci-Maďari bez časopisov, bez poradcov a duševných vodcov.

Prvou pomocou stal sa týždenník »Uj Szív« (Nové Srdce), založ. r. 1919 a redigovaný dómskym kaplánom Augustínom Hladíkom v Bratislave. Za týmto týždenníkom čoskoro prišiel výborne redigovaný mesačník pre duchovenstvo »Katholikus Lelkipásztor« (Katolícky Duchovný Pastier), ktorý založil a dosiaľ rediguje dr. Jozef Köhegyi. Má kazateľskú prílohu a prílohu »Eucharisztikus Apostol« (Eucharistický Apoštol).

V Nových Zámkoch vyšiel »Szűz Mária Uj Virágos Kertje« (Nová mariánska zahrádka), dnes redigovaný v Komárne. Časopis je zároveň odborným orgánom. maď. kongregácií.

Orgánom Kat. Akcie maď. veriacich na Slovensku je »Krisztus Királysága« (Kristovo Kráľovstvo). Vychodí v Rožňave a je redigovaný drom Juliom Priviczky.

Výborným časopisom mladej maď. inteligencie je »Uj Élet« (Nový život). Vychádza mesačne v Košiciach. Mesačníkom kat. žien je »Katholikus Nő« (Kat. žena). Vychodí v Komárne. Časopisom mládeže je mesačník »Tábor tűz« (Táborový oheň). Je odborným časopisom maď. kat. skautingu.

»Uj Szív« vydáva pre deti prílohu »Szív gárdista« (Gardista B. Srdca).

Obrázkový misijný mesačník »Világposta« (Svetová pošta) vydáva Dom Matky Božej v Nitre. Časopis je veľmi obľúbený, jak pre obsah, tak i pre krásnu úpravu.

V Košiciach a Komárne vychádzajú farské vestníky, všímajúce si cirk. udalosti celej Cirkvi.

Najnovším časopisom pre robotnícku a zemedelskú kat. mládež je mesačník »Ifjúságunk« (Naša mládež).

Okrem časopisov s náboženským obsahom majú maď. kat. i politické noviny na podklade katolíckom. Sú to jednak týždenníky: »Sajó-Vidék« (Šajavský kraj v Rožňave, »Nyitra megyei Szemle« (Nitriansky obzor), »Érsek Ujvár« (Nové Zámky), »Magyar Néplap« (Maďarské ľudové noviny) v Bratislave a »Hétfői Ujság« (Nedeľné noviny) v Užhorode — a denník »Magyar Napló« (Maď. denník) v Nitre, založený r. 1933.

Z toho vidno, že maď. katolíci na Slovensku majú už dobre zorganizovanú tlač, ktorá posilňuje a utvrdzuje náb. život maď. kat. veriacich. V. B.